

تأثیر محیط تورمی بر درجه عبور نرخ ارز بر شاخص قیمت واردات کالاهای ورزشی ایران و شرکای تجاری

رقیه سرلاب^{۱*}، فریبا عسکریان^۲، حسین اصغری^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۷/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۱/۰۱

چکیده

هدف: نرخ ارز یکی از مهم‌ترین عوامل بنیادی در تعیین قیمت داخلی کالاهای وارداتی است. اقتصاد ایران همیشه از نوسانات نرخ ارز متأثر بوده و لذا صنعت کالاهای ورزشی که از صنایع مهم فرهنگی، اجتماعی و رفاهی می‌باشد از این امر مستثنی نمی‌باشد.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر به لحاظ هدف نظری و کاربردی بوده و به لحاظ روش تحقیق از نوع تحلیلی - توصیفی می‌باشد. روش جمع‌آوری آمار و اطلاعات در این مطالعه به صورت اسنادی و کتابخانه‌ای می‌باشد. تحلیل داده‌ها با استفاده از رهیافت داده‌های تابلویی طی سال‌های ۲۰۱۵-۱۹۹۳ با کمک نرم‌افزار ایویوز ۹ انجام شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد رابطه مثبت و معناداری بین نرخ ارز و شاخص قیمت کالاهای وارداتی ورزشی در ایران وجود دارد و درجه عبور نرخ ارز بر شاخص قیمت کالاهای وارداتی ورزشی ایران و شرکاء تجاری ناقص است. همچنین متغیرهای تولید ناخالص داخلی، هزینه نهایی شرکای تجاری، باز بودن تجاری و محیط تورمی اثر مثبت و معنادار بر شاخص قیمت کالاهای وارداتی دارد. درجه عبور نرخ ارز در نظام هدف‌گذاری تورمی برابر با ۴۳/۰ و در نظام لنگر ارزی معادل ۴۰/۰ بوده است.

نتیجه‌گیری: هدف‌گذاری تورمی سبب شده است درجه عبور نرخ ارز بر قیمت واردات کالاهای ورزشی بیشتر شود.

واژه‌های کلیدی: محیط تورمی، سیاست پولی، نرخ ارز، شاخص قیمت واردات، صنعت کالاهای ورزشی.

۱. استادیار مدیریت ورزشی دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران^۲. دانشیار مدیریت ورزشی دانشگاه تبریز و خوارزمی، تبریز و خوارزمی، ایران^۳. دانشیار اقتصاد دانشگاه تبریز، تبریز، ایران
- * نشانی الکترونیک نویسنده مسئول: rsarlab@yahoo.com

مقدمه

صنعت ورزش یکی از صنایع متنوع در تجارت جهانی بوده است. همچنین به لحاظ اقتصادی، یکی از عوامل مهم برای احیای اقتصاد ملی در بسیاری از کشورها به شمار می‌رود (Zhu & Zhao, 2015). اهمیت صنعت ورزش برای اقتصاد هر روز بیشتر می‌شود؛ به‌طوری که ورزش در برخی از کشورها به یکی از پردرآمدترین حوزه‌های اقتصادی تبدیل شده است. بخش‌های مختلف ورزش چون جهانگردی ورزشی، شرکت‌ها و مراکز ورزشی، برگزاری همایش‌های بزرگ ورزشی، اوقات فراغت، تبلیغات، باشگاه‌ها و سرانجام خود ورزش از مهم‌ترین حوزه‌های اقتصادی مرتبط با ورزش هستند (Weiss, 2011). صنعت کالاهای ورزشی یک از صنایعی است که بیشترین قابلیت توسعه را داشته و رشد قابل توجهی در طی سال‌های متمادی از خود نشان داده است. امروزه تجارت کالاهای ورزشی از موضوعات مطرح اقتصادی می‌باشد. تولید کالاهای ورزشی نیز یکی از حوزه‌های مهم صنعتی با شاخه‌های گوناگون است که دامنه آن هر روز گسترده‌تر می‌شود (Sharifian, Yousefi Zarandi, & GhahremanTabriz, 2016). از جمله مصادیق تجارت می‌توان به بازار ورزش اشاره نمود. بازار کالاهای ورزشی نشان‌دهنده بخش فیزیکی اقتصاد و صنعت ورزش است. این بازارها نسبت به رخداد بازارهای دیگر، شوک‌های ارزی، سیاست‌های پولی و سیاست‌های دولتی حساسیت دارند و هر رویداد قابل توجهی قیمت‌های این بازار را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد.

بازار ارز یکی از مهم‌ترین بازارهای ارتباط دهنده یک اقتصاد با دنیای خارج است که نرخ‌های ارز تعیین شده در آن، معیار تبدیل ارزش انواع کالاهای وارداتی و صادراتی قرار می‌گیرد. تغییرات نرخ ارز از یک سو بر قیمت نهاده‌ها و در پی آن بر قیمت تمام شده کالاهای نهایی مصرف‌کننده داخلی مؤثر است و از سوی دیگر، بر ارزش ارزی کالاهای صادراتی تأثیر می‌گذارد (Heidari & Ahmadzadeh, 2015). میزان نفع کشورها از محل واردات کالاها و خدمات بیش از هر عامل دیگری به قیمت تمام شده واردات (بر حسب پول داخلی) بستگی دارد. زیرا انتقال قیمت از بازارهای خارجی به بازارهای داخلی از طریق کالاهای وارداتی صورت می‌پذیرد. قیمت کالاهای وارداتی به عوامل مختلفی بستگی دارد که مستقیم‌ترین آن‌ها نرخ ارز می‌باشد. میزان درصد تغییرات شاخص قیمت واردات نسبت به یک درصد تغییر نرخ ارز را انتقال اثر نرخ ارز می‌نامند. به عبارتی درجه عبور نرخ ارز^۱ به صورت درصد تغییر قیمت داخلی کالاهای وارداتی به ازاء یک درصد تغییر نرخ ارز بین کشورهای واردکننده و صادرکننده تعریف می‌شود. عبور نرخ ارز، زمانی به صورت کامل آ‌صورت می‌گیرد که همزمان با افزایش نرخ ارز (تنزل ارزش پول داخلی) به میزان یک درصد، قیمت داخلی کالاهای وارداتی نیز به میزان یک درصد افزایش یابد. در غیر این صورت اگر تغییر نرخ ارز به میزان یک درصد، منجر به تغییر کمتر از یک درصد در قیمت داخلی کالاهای وارداتی شود، در این حالت بیان می‌

1. Exchange Rate Pass- Through
2. Full or Complete

شود که عبور نرخ ارز به صورت جزئی یا ناقص^۱ بوده است (Lin & Wu, 2012).

دورنبوش برای اولین بار در سال ۱۹۹۸ به بررسی ارتباط بین تغییرات نرخ ارز و شاخص قیمت‌ها پرداخته است. به عبارتی مطالعه دورنبوش پایه‌گذار سایر مطالعات درباره نحوه انتقال تغییرات نرخ ارز بر قیمت‌ها بوده است (Dornbusch, 1998). عوامل اثرگذار بر درجه عبور نرخ ارز به دو دسته متغیرهای خرد نظیر کشش قیمتی تقاضا، ساختار بازار، قدرت بازاری و تبعیض قیمت در بازارهای بین‌المللی (Kazeruni, Salmani, & Feshari, 2013) و متغیرهای کلان نظیر توسعه یافتگی، رژیم‌های پولی، رژیم‌های ارزی، بی‌ثباتی ارزی، تورم و ... تقسیم می‌شود. بنگاه‌های اقتصادی در خلأ فعالیت نمی‌کنند؛ رفتار قیمت‌گذاری آن‌ها تحت تأثیر عوامل محیطی و عوامل اقتصاد کلان قرار دارد. شرایط اقتصاد کلان از اجزای ریسک اقتصادی است که هر بنگاه اقتصادی را متأثر می‌سازد. بنگاه‌های اقتصادی از طریق متغیرهای کلان اقتصادی پی به عملکرد کلی اقتصاد هر کشوری می‌برند. بنابراین بنگاه‌ها رفتار قیمت‌گذاری خود را در پاسخ به این علایم تعدیل می‌کنند.

نحوه اثرگذاری متغیرهای کلان اقتصادی کشور واردکننده بر درجه عبور نرخ ارز پس از مطالعات تیلور^۲ در سال ۲۰۰۰ بیشتر مورد توجه اقتصاد دانان واقع شده است. بر طبق نظریه تیلور، علت کاهش عبور نرخ ارز در کشورهای صنعتی و توسعه یافته از دهه ۱۹۹۰ ناشی از این است که

کشورهای مذکور با اجرای سیاست‌های پولی معتبر^۳، همانند سیاست پولی هدف‌گذاری تورم^۴ و تشکیل اتحادیه پولی^۵، عمدتاً درجه پایینی از نرخ تورم تجربه نموده‌اند (Feshari, 2013) و از این‌رو درجه عبور نرخ ارز در این کشورها پایین تر بوده است. همچنین تیلور درجه عبور نرخ ارز را وابسته به شرایط تورمی کشورها می‌داند. وی برای تبیین ارتباط بین درجه عبور نرخ ارز و محیط‌های تورمی عنوان می‌کند که با افزایش واکنش قیمت‌ها نسبت به افزایش هزینه‌ها در نتیجه افزایش نرخ ارز، کشورهایی که از تورم بالایی برخوردارند، همواره دارای درجه عبور نرخ ارز بیشتری بوده‌اند. لذا براساس این دیدگاه، درجه عبور نرخ ارز بستگی به نظام های پولی و ارز نسبتاً پایین می‌باشد. با توجه به دیدگاه تیلور ملاحظه می‌شود، ارتباط بین نظام های پولی و درجه عبور نرخ ارز عمدتاً وابسته به محیط‌های تورمی می‌باشد (Isazadeh Roshan, 2015).

هدف‌گذاری تورم یکی از سیاست‌ها و راهکارهای رایج و نو برای کاهش تورم است (Asgharpour, Barghi ousgoui, & Jalili Marand, 2013). سیاست‌گذاران پولی قادر به تصمیم‌گیری در خصوص انتخاب یکی از دو هدف کنترل نرخ تورم و یا کنترل نرخ ارز برای هدایت سیاست پولی می‌باشند. شناخته‌شده‌ترین سیاست برای کنترل تورم، «هدف‌گذاری تورم» است که در ادبیات اقتصادی چنین تعریف می‌شود: «چارچوبی برای سیاست پولی که در آن هدفی «کمی» برای نرخ تورم برای یک یا

3 . credible monetary policy

4 . Inflation Targeting

5 . Monetary Union

1. Partial or Incomplete

2 .Taylor

عبور نرخ ارز پایین یکی از عناصر کلیدی برای تعیین اندازه اعتبار سیاست‌های پولی و ارزی به حساب می‌آید. همچنین، هرچه عبور نرخ ارز پایین‌تر باشد، تأثیرپذیری اقتصاد داخلی از شوک‌های خارجی کمتر است و در این شرایط، ثبات اقتصادی کشور افزایش می‌یابد (Rasekhi & Montazeri, 2015). تورم پایین و ثبات نسبی قیمت دلار و افزایش اعتبار سیاست‌های پولی کشورها دلیل کاهش مقدار عبور نرخ ارز بوده است (Al-Abri & Goodwin, 2009).

مطالعات تجربی صورت گرفته توسط محققانی (Devrex & Yetman (2010), Martinz & Iyer (2014), Ouchen & Winkelreid (2016), López-Villavicencio & Mignon (2014), Ozkan (2016), Mignon & Villavicenci (2017), Kaeruni & et al (2012, 2013), Asgharpour & et (2013) و Feshari (2013) که در زمینه تأثیر متغیر نظام پولی و متغیرهای کلان اقتصادی بر درجه عبور نرخ ارز می‌باشد، نشان داده‌اند با اتخاذ نظام پولی مبتنی بر هدف گذاری تورمی و قرار گرفتن در محیط تورمی پایین، درجه عبور نرخ ارز کاهش یافته است.

وابستگی شدید اقتصاد ایران به صادرات نفت و نوسانات قیمت آن و پایان پذیر بودن این منبع اقتصادی، نیاز توجه به دیگر صنایع درآمدزا را از اهمیت ویژه‌ای برخوردار کرده است (Sarlub & Askarian, 2017). همچنین وابستگی اقتصاد ایران به نفت و متغیر بودن قیمت نفت در بازارهای جهانی موجب نوسانات شدید ارز می‌شود. لذا قیمت واردات کالاهای ورزشی به ایران تحت تأثیر نرخ ارز قرار می‌گیرد. شاکله اقتصاد ایران و بخش‌های مختلف آن اهم از تولید، مصرف، واردات، صادرات، سرمایه‌گذاری و ... به

چند دوره زمانی معین به صورت رسمی اعلام می‌شود و به صورت ضمنی، به اطلاع عموم می‌رسد که تورم پایین و باثبات، هدف اولیه سیاست پولی است (Ebrahimi, 2014). در نظام پولی هدف‌گذاری تورم، سیاست‌گذاران و مقامات پولی سعی در پیش‌بینی صحیح نرخ تورم و کنترل انحراف تورم از مقدار هدف‌گذاری شده دارند. در این صورت کشورها وارد نظام تورمی آرام شده و به تبع آن از درجه عبور نرخ ارز کاسته می‌شود. علاوه بر این، با قرار گرفتن در محیط تورمی آرام و در شرایطی که هزینه نهایی تولید در کشورهای صادرکننده کالاها و خدمات کاهش یابد، می‌توان انتظار داشت که تغییرات نرخ ارز آثار کمتری بر قیمت کالاهای داخلی داشته باشد. به عبارت دیگر در شرایط تورمی آرام، تغییرات نرخ ارز منجر به تغییرات کمتری در هزینه‌های تولید گردیده و از این طریق آثار انتقالی تغییرات نرخ ارز بر قیمت کالاهای وارداتی و مصرفی کاهش می‌یابد (Sowah, 2009). در کشورهایی که عبور نرخ ارز پایین‌تری را تجربه نموده‌اند، سیاست‌گذاران پولی آن کشورها توانسته‌اند آزادی عمل بیشتری در اجرای سیاست‌های پولی مستقل و هدف گذاری تورم داشته باشند (Kazeruni et al., 2013). نقش عبور نرخ ارز پایین، در موفقیت سیاست‌های پولی و سیاست‌های ارزی که برای اهداف مختلف به ویژه بهبود تراز تجاری اجرا می‌شوند، بسیار حائز اهمیت است. عوامل مختلفی می‌تواند منجر به روند کاهشی و تثبیتی تورم شود، در این میان انتقال به سمت نظام‌های پولی قابل اعتمادتر از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است (Khoshbakht & Akhbari, 2019). در چارچوب مدل‌های جدید اقتصاد باز،

لذا کشور ما از جمله کشورهایی است که در تجارت محصولات ورزشی بر واردات متکی است. بنابراین آگاهی از ساز و کار قیمت‌گذاری کالاهای وارداتی ورزشی به ایران با توجه به اثر رفاهی که بر مصرف‌کنندگان داخل دارد، از اهمیت بیشتری برخوردار است. با توجه به اهمیت ورزش و نقش بی‌بدیل آن در توسعه و تأثیرات اقتصادی گسترده‌ای که به طور مستقیم و غیرمستقیم (کاهش هزینه‌های درمان، افزایش بهره‌وری، افزایش میزان اشتغال، افزایش سلامت، افزایش امید به زندگی، کاهش جرم و جنایات) در کشور برجای می‌گذارد. بسیاری از دولت‌ها به هزینه‌های ورزشی خود به‌عنوان هزینه نمی‌نگرند بلکه آن را نوعی سرمایه‌گذاری درازمدت قلمداد می‌کنند. بنابراین صنعت ورزش نه تنها به عنوان صنعتی پیشرو بلکه به عنوان یکی از عوامل اثرگذار بر سلامت جامعه است. از این‌رو ضروری است تا اثرات تغییرات نرخ ارز بر قیمت کالاهای وارداتی آن سنجیده شود تا بتوان در این راستا سیاست‌های مناسبی جهت حمایت از صنعت ورزش اتخاذ نمود. لذا پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سوال هست که درجه عبور نرخ ارز بر شاخص قیمت وارداتی کالاهای ورزشی در ایران کامل است یا ناقص؟ تا بتواند گامی مهم در زمینه برنامه‌ریزی و قیمت‌گذاری کالاهای وارداتی ورزشی در کشور ارائه نماید.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع تحقیقات نظری و کاربردی بوده و به لحاظ روش از نوع تحقیقات توصیفی-تحلیلی می‌باشد. روش جمع‌آوری آمار و اطلاعات در این مطالعه به صورت اسنادی و کتابخانه‌ای می‌باشد.

درآمدهای نفتی وابسته است و عبور نرخ ارز حاصل از فروش نفت در اقتصاد ایران می‌تواند بر بخش‌های مختلفی نظیر بخش صنعت ورزش، کالاهای ورزشی، گرایش مردم به ورزش، تقاضای مردم برای کالاهای ورزشی و تبدیل ورزش به یک کالای مصرفی در سبد خانوار ایران اثر بگذارد. بالا رفتن نرخ ارز، افزایش قیمت کالاهای وارداتی را در پی دارد و این تورم ایجاد شده می‌تواند به صورت یک رابطه علل و معلولی به افزایش مجدد نرخ ارز و سطح عمومی قیمت-ها (تأثیر کمتر) منجر شود و توان افراد جامعه ایران را در خرید کالاهای ورزشی با مشکل مواجه سازد و در مجموع اثر منفی بر اقتصاد کشور داشته باشد. همچنین هر گونه تغییرات نرخ ارز بسته به شدت درجه انتقال بر قیمت واردات اثرگذار بوده و از این طریق بر تولید کالاهای داخلی اثرگذار خواهد بود؛ به عبارت دیگر، با افزایش نرخ ارز قیمت واردات افزایش پیدا کرده و از این رو تقاضا برای کالاهای وارداتی کاهش و برای کالاهای جانشین واردات افزایش پیدا می‌کند. این امر از یک سو سبب بهتر شدن تراز پرداخت‌ها شده و از سوی دیگر سبب افزایش تولید و اشتغال در داخل می‌شود و لذا صنعت ورزش که جز صنایع مهم فرهنگی، اجتماعی و رفاهی می‌باشد از این امر مستثنی نیست.

تجاری شدن و عمومی شدن ورزش، جمعیت جوان و از همه مهم‌تر گرایش فرهنگی مردم ایران به سمت ورزش نشان از افزایش تقاضا برای محصولات ورزشی دارد. آمار ارائه شده گمرگ ایران در خصوص میزان صادرات و واردات کالاهای ورزشی حاکی از تأمین بخش اعظم نیازهای ورزشی کشور از طریق واردات می‌باشد.

بگیریم که دارای قدرت قیمت‌گذاری نسبی، در کشور داخل (واردکننده) است. قیمت داخلی واردات به صورت معادله زیر است:

$$P_t^{IM} = E \times P_t^{EX} \quad (1)$$

در این معادله، P_t^{IM} ، بیانگر قیمت کالا (در داخل) بر حسب پول داخلی، P_t^{EX} ، قیمت کالا (در خارج) بر حسب پول خارجی و E نرخ ارز اسمی (ارزش هر واحد پول خارجی بر حسب واحد پول داخلی) است. قیمت کالا در کشور خارج، تابعی از هزینه نهایی تولید و حاشیه سود (مارک آپ)^۱ بنگاه است. از این رو معادله (۱) به صورت زیر تعدیل می‌شود:

$$P_t^{IM} = E \times (Markup_t MC_t^{EX}) \quad (2)$$

که در آن MC_t^{EX} هزینه نهایی تولید و $Markup_t$ ، حاشیه سود بنگاه است. ابتدا از طرفین معادله (۲) لگاریتم گرفته می‌شود و سپس به صورت فرم رگرسیونی نوشته می‌شود. در نتیجه خواهیم داشت:

$$p_t^{IM} = \alpha + \beta e_t + \gamma m_t + \theta mc_t + \varepsilon_t \quad (3)$$

که در آن p_t^{IM} ، e_t ، m_t و mc_t به ترتیب بیانگر قیمت کالا در کشور داخل، نرخ ارز اسمی، حاشیه سود بنگاه وارداتی و هزینه نهایی تولیدکننده در خارج می‌باشد. در معادله (۳)، ضریب β بیانگر درجه عبور نرخ ارز است. اگر $\beta < 1$ و $\beta = 1$ باشد، به ترتیب درجه عبور نرخ ارز، ناقص و کامل است.

جامعه آماری پژوهش حاضر، ۲۰ کشور شریک عمده تجاری ایران می‌باشند که بیشترین سهم واردات ورزشی با ایران را دارند. برای تعیین این کشورها، ابتدا سهم واردات کالاهای ورزشی ۶۶ کشور (با توجه به آمار موجود گمرگ ایران)، برای دوره زمانی ۵ سال (۱۳۹۳-۱۳۸۹) محاسبه شد (سهم واردات کالاهای ورزشی مساوی است با M_1 ارزش واردات ورزشی ایران از کشور نام به دلار بر M ارزش کل واردات ورزشی ایران به دلار). لازم به ذکر است آمار واردات کالاهای ورزشی ایران، از گمرگ جمهوری اسلامی ایران اخذ شده است. سپس، میانگین سهم تجارت ۵ ساله برای کشورها محاسبه و بدین ترتیب ۲۰ کشور نخست که به ترتیب سهم واردات ورزشی آن‌ها عبارتند از چین ۲/۲۱، امارات متحده عربی ۰/۴۴، ترکیه ۰/۳۶، آلمان ۰/۱۲، ژاپن ۰/۱۱، اندونزی ۰/۱۰۹، ایتالیا ۰/۱۰۷، بلغارستان ۰/۰۴۶، فرانسه ۰/۰۴۵، اتریش ۰/۰۳۵، کره ۰/۰۲۴، هنگ‌کنگ ۰/۰۲، سوئیس ۰/۰۱، هلند ۰/۰۱، اسپانیا ۰/۰۰۸، هند ۰/۰۰۷، اسلواکی ۰/۰۰۶، جمهوری چک ۰/۰۰۵، سنگاپور ۰/۰۰۵۴ و انگلستان ۰/۰۰۴۶ درصد انتخاب شدند. در این مطالعه با بهره‌گیری از داده‌های تابلویی اثرات شرایط کلان اقتصادی رژیم پولی (هدف‌گذاری تورمی) به همراه تأثیرگذاری متغیرهای درجه باز بودن اقتصاد، تولید ناخالص داخلی و شاخص هزینه نهایی شرکای تجاری (صادرکنندگان) بر عبور نرخ ارز با استفاده از ابزار ایویوز ۹ بررسی شد.

عموماً مدل‌سازی عبور نرخ ارز، از طریق رفتار قیمت‌گذاری بنگاه وارداتی، صورت می‌گیرد (Al-Abri & Goodwin, 2009; Junttila & Korhonen, 2012). چنانچه بنگاهی را در نظر

۱. درصدی که به هزینه نهایی بنگاه افزوده می‌شود.

با توجه به مطالب فوق، شیوه قیمت‌گذاری بنگاه وارداتی تحت تأثیر متغیرهایی نظیر نرخ ارز، هزینه تولید در خارج، درآمد داخل و درجه باز بودن تجاری است. از این رو با انجام برخی تعدیلات در معادله (۳)، مدل درجه عبور نرخ ارز به صورت زیر بیان می‌شود:

با توجه به مطالب فوق، شیوه قیمت‌گذاری بنگاه وارداتی تحت تأثیر متغیرهایی نظیر نرخ ارز، هزینه تولید در خارج، درآمد داخل و درجه باز بودن تجاری است. از این رو با انجام برخی تعدیلات در معادله (۳)، مدل درجه عبور نرخ ارز به صورت زیر بیان می‌شود:

معادله (۴) بالا به معادله حالت معروف است که در کارهای تجربی، برای تخمین درجه عبور نرخ ارز مورد استفاده قرار می‌گیرد (Junttila & Korhonen, 2012; Lin & Wu, 2012). برای بررسی اثر نظام پولی (هدف‌گذاری تورمی) بر درجه عبور نرخ ارز بر شاخص قیمت واردات کالاهای ورزشی ایران و ۲۰ شریک تجاری آن در طی سال‌های ۲۰۱۵-۱۹۹۳، این متغیر به صورت تقاطعی (حاصل‌ضرب متغیر مجازی در نرخ ارز مؤثر اسمی) وارد مدل شدند. همچنین متغیرهای توضیحی لگاریتم هزینه نهایی شرکای تجاری، لگاریتم نرخ ارز مؤثر اسمی (به قیمت ثابت سال ۲۰۱۰)، لگاریتم تولید ناخالص داخلی (به قیمت ثابت سال ۲۰۰۵) و درجه باز بودن تجاری به‌عنوان متغیرهای توضیحی در مدل گنجانده شده‌اند. متغیر وابسته نیز عبارت است از شاخص قیمت واردات کالاهای ورزشی، الگوی موردنظر به‌صورت زیر تصریح شده است معادله (۵):

$$L(p_{it}^{IM}) = \alpha + \beta L(NE_{it}) + \gamma L(\text{Regime } NE_{it}) + \theta L(mc_{it}) + \varphi L(gdp_{it}) + \omega L(op_{it}) + \varepsilon_{it} \quad (5)$$

در معادلات فوق p_{it}^{IM} شاخص قیمت واردات کالاهای ورزشی کشور آلم در سال t می‌باشد. شاخص قیمت واردات کالاهای ورزشی در یک کشور، از تقسیم ارزش کالاهای ورزشی وارداتی

NE_{it} نرخ ارز مؤثر اسمی برای کشور آلم در سال t می‌باشد. نرخ ارز مؤثر اسمی در واقع میانگین موزون نرخ‌های ارز واقعی یک کشور می‌باشد. در این مطالعه از قیمت هر واحد پول خارجی بر حسب پول داخلی استفاده شد. آمار نرخ ارز مؤثر اسمی از سایت انکتهات جمع‌آوری شد. mc_{it} هزینه نهایی شرکای تجاری (صادرکنندگان) کشور آلم در سال t می‌باشد. میزان افزایش در هزینه کل بنگاه به ازای افزایش یک واحد محصول است یا هزینه تولید کالا در یک کشور را می‌گویند (Shakeri, 2012). معمولاً در مطالعات تجربی از فرمول ارائه شده توسط Campa & Goldberg (2002) و (Aguere & et al, 2014) برای محاسبه هزینه تولید کالا در کشور خارج استفاده می‌شود که به صورت زیر بیان می‌شود:

$$C_t = \frac{NEER_t * CPI_t}{REER_t}$$

که در آن $NEER_t$ نرخ ارز مؤثر اسمی، CPI_t شاخص قیمت کالاهای مصرفی داخلی و $REER_t$ نرخ مؤثر واقعی ارز می‌باشد. آمار مربوط به این شاخص از صندوق بین‌المللی پول و انکتهات^۲ جمع‌آوری شد. gdp_{it} تولید ناخالص داخلی حقیقی به قیمت ثابت کشور آلم در سال t می‌باشد.

1. International Financial Statistics
2. Unctad

لحاظ گردید (Asgharpour, Kazeruni, & Mirani, 2014).
Regime*NE بیانگر متغیر تقاطعی نرخ ارز
مؤثر اسمی و رژیم پولی (هدف‌گذاری تورمی)
می‌باشد و در نهایت E_{it} بیانگر جمله اخلاص
رگرسیون می‌باشد. بنابراین در صورت معنادار
بودن ضرایب، درجه عبور نرخ ارز عبارت است از
 $(\beta + \gamma)$

یافته‌های پژوهش

آزمون ریشه واحد:

در مدل‌سازی اقتصادی و اقتصادسنجی سری
های زمانی فرض بر مانایی متغیرها است. جهت
بررسی ریشه واحد و پایایی متغیرها از آزمون
دیکی فولر فیشر^۲ استفاده شده است. نتایج
مربوط به آزمون پایایی متغیرهای پژوهش در
جدول شماره ۱ آورده شده است. بر اساس نتایج
جدول (۱) مشخص می‌شود که همه متغیرهای
مدل به غیر از لگاریتم هزینه نهایی شرکای
تجاری در سطح ناپایا بوده و جمعی از مرتبه اول
می‌باشند. پس از بررسی آزمون پایایی و ریشه
واحد متغیرها به هم‌جمعی متغیرها و در نهایت
به تخمین مدل و تفسیر نتایج پرداخته می‌شود.

آزمون هم‌جمعی متغیرها

با توجه به اینکه برخی از متغیرهای پژوهش
دارای ریشه واحد بودند، لذا جهت پرهیز از
برآورد رگرسیون کاذب به بررسی هم‌جمعی
متغیرها می‌پردازیم تا از برآورد رگرسیون
غیرکاذب اطمینان حاصل نماییم. در این راستا
از آزمون هم‌جمعی کائو استفاده شده است. این
آزمون به این صورت است که فرض صفر آزمون

ارزش پولی کالاها و خدمات نهایی تولید شده در
محدوده جغرافیایی هر کشور طی یک سال
می‌باشد که به عنوان جانشین، تقاضا در کشور
ایران می‌باشد. داده‌های این متغیر از سایت بانک
جهانی داده^۱ گردآوری شد.

$openness_{it}$ درجه باز بودن اقتصاد کشور
ام در سال t می‌باشد. درجه باز بودن تجاری، بر
مبنای جریان‌ات تجاری است که در آن نسبت
مجموع صادرات و واردات به تولید ناخالص
داخلی و یا نسبت واردات و یا صادرات یا نرخ‌های
رشد آن‌ها به تولید ناخالص داخلی، مدنظر می
باشد (Asgharpour et al., 2013). این
شاخص به صورت زیر تعریف می‌شود که در آن،
 EX_t صادرات کالا و خدمات، IM_t واردات کالا
و خدمات و GDP_t تولید ناخالص داخلی می
باشند. داده‌های موجود از سایت بانک جهانی
داده گردآوری شده است.

$$Openness = \frac{EX_t + IM_t}{GDP_t}$$

Regime بیانگر نظام پولی برای کشورها
می‌باشد. تورم عبارت است از رشد مدام و ملایم
سطح عمومی قیمت‌ها. برای محاسبه آن از نرخ
رشد قیمت مصرف کننده طی یک دوره معین
مانند یک سال استفاده می‌شود. ابزار یا سیاست
کشورها جهت کنترل تورم و ثبات قیمت‌ها در
کشور هدف‌گذاری تورمی نامیده می‌شود. صندوق
بین‌المللی پول، رژیم پولی کشورها را با توجه به
سیاست‌گذاری مقامات پولی در خصوص هدف
گذاری تورم، طبقه‌بندی کرده است. بر این
اساس، با تعریف متغیر دامی، کشورهای دارای
نظام پولی با تورم هدف‌گذاری شده مشخص و

پرداختیم. نتایج مربوط به تخمین اقتصادسنجی مدل پژوهش در جدول شماره ۴ آورده شده است.

بیانگر عدم هم‌جمعی متغیرهای مدل بوده و فرض مخالف صفر بیانگر هم‌جمعی متغیرهای مدل می‌باشد. نتایج مربوط به آزمون هم‌جمعی در جدول شماره ۲ آورده شده است. همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود مقدار احتمال آماره آزمون از $0/05$ کوچک‌تر می‌باشد. لذا فرض مخالف صفر که بیانگر هم‌جمعی متغیرهای مدل هست، پذیرفته می‌شود. بنابراین می‌توان بدون هراس از برآورد رگرسیون کاذب به تخمین مدل پرداخت.

آزمون تشخیص مدل:

پس از حصول اطمینان از وجود رابطه هم‌جمعی بین متغیرها، نوبت آزمون تشخیص مدل می‌باشد. آزمون تشخیص برای تعیین استفاده از مدل اثرات ثابت در مقابل تلفیق کل داده‌ها^۱ انجام می‌شود. جهت پی بردن به روش برآورد از آزمون تشخیص F لیمر استفاده شده است، فرض صفر این آزمون بیانگر برآورد به روش تلفیقی و فرض مخالف صفر بیان‌کننده برآورد مدل به روش اثرات ثابت است. نتایج مربوط به این آزمون برای مدل اول پژوهش در جدول شماره ۳ آورده شده است. با توجه اینکه مقدار احتمال آماره آزمون از $0/05$ بزرگ‌تر می‌باشد، فرض صفر را نمی‌توان رد کرد و لذا فرض صفر که بیانگر روش برآورد به‌صورت تلفیقی است پذیرفته می‌شود.

تخمین مدل و تفسیر نتایج

در قسمت‌های قبلی تمامی آزمون‌های لازم برای اخذ مجوز جهت تخمین مدل انجام شد، لذا در این قسمت بدون هراس از برآورد رگرسیون کاذب به تخمین و تفسیر نتایج مدل پژوهش

جدول ۱. نتایج مربوط به آزمون ریشه واحد و پایایی متغیرها

نتایج	سطح معناداری	آماره ADF	تفاضل مرتبه اول	سطح معناداری	آماره ADF	سطح متغیر
I (1)	۰/۰۰۱	۹۹۱/۱۳۶	D(LGDP)	۰/۹۷۳	۲۶/۱۸	LGDP
I (1)	۰/۰۰۱	۵۶۸/۲۰۲	D(LPIS)	۰/۲۳۹	۴۸/۱۰۰	LPIS
I (0)	-	-	D(LMC)	۰/۰۰۰	۱۴۵/۷۵۷	LMC
I (1)	۰/۰۰۱	۲۲۰/۱۶۹	D(OPEN)	۰/۹۲۶	۲۹/۵۰۷	OPEN
I (1)	۰/۰۰۱	۱۴۲/۸۵۶	D(LE)	۰/۲۰۵	۴۹/۲۵۵	LNE

جدول ۲. نتایج آزمون همجمعی متغیرهای تحقیق

نتیجه	سطح معناداری	آماره آزمون کائو
وجود رابطه هم جمعی بین متغیرها	۰/۰۰۱	-۴/۱۰۶۹

جدول ۳. نتایج آزمون تشخیص F لیمر

نتیجه	سطح معناداری	آماره آزمون
پذیرفته شدن روش تلفیقی	۱/۰۰۰	۰/۰۰۱

جدول ۴. نتایج مربوط به تخمین مدل تحقیق به روش تلفیقی

سطح معناداری	آماره t	ضریب	نام متغیر
۰/۰۰۱	-۱۱۷/۵۰	-۲/۰۵	C
۰/۰۰۱	۱۶۳/۶۹۸	۰/۴۰	LNE
۰/۰۰۱	۳۷۷/۶۱۷	۰/۰۷۴	LGDP
۰/۰۰۱	۱۹۹/۲۵۱	۰/۰۸	OPEN
۰/۰۰۱	۲۱۲/۳۴۴	۰/۵۴	LMC
۰/۰۰۱	۴۳/۹۲۳	۰/۰۲۶	REGIM*NE
۰/۱۱۱	P-Value F=	۰/۷۶	DW=
۰/۹۹	Adjusted R ² =	۰/۹۹	R ² =

نتایج جدول نشان می‌دهد که مقدار احتمال آماره آزمون ضرایب مربوط به همه متغیرها از ۵ درصد کوچک‌تر می‌باشد و لذا ضرایب برآورد شده معنی‌دار می‌باشند. همچنین رابطه بین لگاریتم نرخ ارز اسمی مؤثر با شاخص قیمت واردات کالاهای ورزشی مثبت و معنی‌دار می‌باشد. مقدار این ضریب که بیانگر کشش قیمت کالاهای وارداتی ورزشی به نرخ ارز اسمی مؤثر است؛ مبین اندازه اثر انتقال نرخ ارز بر قیمت واردات کالاهای ورزشی می‌باشد. ضریب برآورد شده نشان می‌دهد که به ازای یک درصد افزایش در نرخ ارز اسمی مؤثر، شاخص قیمت واردات کالاهای ورزشی ۰/۴۰ درصد افزایش می‌یابد. در واقع اثر نرخ ارز بر شاخص قیمت واردات کالاهای ورزشی ناقص می‌باشد. با افزایش نرخ ارز (کاهش ارزش پول ملی) نوسانات نرخ ارز بر شاخص قیمت واردات کالاهای ورزشی به طور متوسط انتقال می‌یابد.

نتایج جدول نشان می‌دهد که مقدار احتمال آماره آزمون ضرایب مربوط به همه متغیرها از ۵ درصد کوچک‌تر می‌باشد و لذا ضرایب برآورد شده معنی‌دار می‌باشند. همچنین رابطه بین لگاریتم نرخ ارز اسمی مؤثر با شاخص قیمت واردات کالاهای ورزشی مثبت و معنی‌دار می‌باشد. مقدار این ضریب که بیانگر کشش قیمت کالاهای وارداتی ورزشی به نرخ ارز اسمی مؤثر است؛ مبین اندازه اثر انتقال نرخ ارز بر قیمت واردات کالاهای ورزشی می‌باشد. ضریب برآورد شده نشان می‌دهد که به ازای یک درصد افزایش در نرخ ارز اسمی مؤثر، شاخص قیمت واردات کالاهای ورزشی ۰/۴۰ درصد افزایش می‌یابد. در واقع اثر نرخ ارز بر شاخص قیمت واردات کالاهای ورزشی ناقص می‌باشد. با افزایش نرخ ارز (کاهش ارزش پول ملی) نوسانات نرخ ارز بر شاخص قیمت واردات کالاهای ورزشی به طور متوسط انتقال می‌یابد.

ضریب متغیر لگاریتم تولید ناخالص داخلی نیز مورد انتظار بوده و مثبت و معنی‌دار می‌باشد؛ چرا که با افزایش ثروت مردم، تقاضا برای کالاها افزایش می‌یابد و از این طریق بر قیمت واردات اثرگذار خواهد بود. ضریب برآورد شده نشان می‌دهد که به ازای یک درصد تغییر در تولید ناخالص داخلی، شاخص قیمت واردات کالاهای ورزشی ۰/۰۷ درصد افزایش می‌یابد.

ضریب متغیر لگاریتم هزینه نهایی شرکای تجاری مثبت بوده و به لحاظ آماری معنی‌دار می‌باشد. ضریب برآورد شده نشان می‌دهد که به ازای یک واحد تغییر در هزینه نهایی شرکای تجاری، شاخص قیمت واردات کالاهای ورزشی ۰/۵۴ درصد افزایش می‌یابد. در مورد تأثیر مثبت هزینه نهایی تولید بر قیمت وارداتی کالاهای ورزشی می‌توان بیان کرد که با افزایش هزینه صادرکنندگان خارجی به منظور حفظ حاشیه سود قیمت کالاهای وارداتی برای داخل کشور افزایش می‌یابد. کشورهای صادر کننده کالاهای ورزشی در واکنش به تغییرات دائمی نرخ ارز و به منظور سهم بازاری خود، حاشیه سود را تعدیل نموده و این امر منجر به افزایش سطح عمومی قیمت کالاهای وارداتی برای کشور واردکننده می‌شود (Kazeruni et al., 2013).

ضریب متغیر درجه باز بودن تجاری مثبت بوده و به لحاظ آماری معنی‌دار هست. به عبارتی به ازای یک واحد تغییر در درجه باز بودن تجاری، قیمت کالاهای وارداتی ورزشی ایران حدود ۰/۰۸ درصد افزایش می‌یابد. در ارتباط با تأثیرگذاری درجه باز بودن اقتصاد باید اشاره نمود که دارای تأثیر مستقیم و غیرمستقیم بر شاخص قیمت واردات می‌باشد. در تأثیر مستقیم

درجه باز بودن اقتصاد بر شاخص قیمت واردات انتظار بر این است که با افزایش حجم تجارت، نوسانات شدید نرخ ارز به قیمت کالاهای وارداتی و مصرفی انتقال یابد. بنابراین در تأثیرگذاری مستقیم می‌توان انتظار داشت بین درجه باز بودن اقتصاد و شاخص قیمت واردات رابطه مستقیمی برقرار باشد (Mesbahi, Asgharpour, Haghighat, Kazeruni, & Fallahi, 2017). نکته مهم در رابطه با جدول فوق مربوط به تأثیر محیط تورمی می‌باشد. با توجه به مثبت بودن ضریب متغیر تقاطعی نرخ ارز اسمی مؤثر در رژیم هدف‌گذاری تورمی می‌توان استدلال کرد که رژیم هدف‌گذاری تورمی تأثیر مثبت و معنی‌دار بر درجه عبور نرخ ارز بر قیمت واردات داشته است و موجب افزایش آن شده است. در نتیجه فرضیه اصلی پژوهش که بیانگر تأثیر نظام هدف‌گذاری تورمی بر درجه عبور نرخ ارز می‌باشد، پذیرفته می‌شود. اما این یافته تحقیق مخالف با نتایج مورد انتظار بوده است. چرا که در محیط‌های تورمی پایین به دلیل کنترل تورم باید درجه عبور نرخ ارز پایین‌تری داشته باشند و اثر انتقالی افزایش نرخ ارز به شاخص قیمت کالاهای وارداتی کمتر می‌باشد. در حالی که یافته تحقیق عکس رابطه فوق را نشان داده است. همچنین مقدار آماره R^2 برابر با ۹۹ درصد می‌باشد که بیانگر قدرت توضیح-دهندگی مدل می‌باشد و به عبارتی متغیرهای توضیحی مود استفاده در این مدل توانستند، تغییرات متغیر وابسته را نشان دهند. مقدار احتمال آماره F هم از ۵ درصد کوچک‌تر می‌باشد که بیانگر معنی‌داری کل رگرسیون می‌باشد. در نهایت با توجه به معنادار بودن ضرایب، درجه عبور نرخ ارز حاصل جمع ضریب

قیمت کالاهای داخلی مؤثر باشد (Kazeruni et al., 2013). با افزایش نرخ ارز و تنزل ارزش پول داخلی انتظار بر این است که قیمت کالاهای داخلی در مقایسه با کالاهای خارجی کاهش یافته و در نتیجه آن تقاضا برای کالاها و خدمات داخلی افزایش یابد. لذا با افزایش میزان تقاضا سطح عمومی قیمت کالاهای مصرفی به تدریج افزایش می‌یابد. بنابراین متغیر نرخ ارز مؤثر اسمی دارای تأثیرگذاری مثبت و معنی‌دار بر شاخص قیمت کالاهای وارداتی ورزشی بوده و در طی سال‌های ۲۰۱۵-۱۹۹۳ منجر به افزایش نوسانات نرخ ارز و در نتیجه افزایش آثار انتقالی تغییرات نرخ ارز بر قیمت کالاهای وارداتی ورزشی گردیده است. یافته‌های تحقیق در ارتباط با اثرگذاری نرخ ارز اسمی بر قیمت واردات با نتایج یافته‌های مصباحی و همکاران (۱۳۹۶)، کازرونی و همکاران (۱۳۹۱)، سگلسکی (۲۰۱۰) و اصغرپور و همکاران (۱۳۹۳) هم‌سو می‌باشد.

همچنین یافته تجربی تحقیق حاکی از اثر معنادار متغیر تقاطعی لگاریتم نرخ ارز اسمی مؤثر در نظام هدف‌گذاری تورمی بر درجه عبور نرخ ارز بر شاخص قیمت کالاهای ورزشی دارد. در واقع نظام هدف‌گذاری تورمی باعث شده اثرات و نوسانات نرخ ارز به طور متوسط بر قیمت کالاهای وارداتی ورزشی انتقال می‌یابد. درجه عبور نرخ ارز که حاصل جمع متغیر تقاطعی لگاریتم نرخ ارز اسمی مؤثر در نظام هدف‌گذاری تورمی می‌باشد، برابر با ۰/۴۳ درصد بوده است و در رژیم لنگر ارزی برابر با ۰/۴۰ درصد می‌باشد؛ به عبارتی درجه عبور نرخ ارز بر شاخص قیمت واردات کالاهای ورزشی ایران و شرکای تجاری ناقص بوده و موجب افزایش

نرخ ارز مؤثر اسمی ساده و رژیم پولی ($\beta + \gamma_1$) می‌باشد که برابر با ۰/۴۳ می‌باشد. بنابراین درجه عبور نرخ ارز ناقص می‌باشد و نوسانات نرخ ارز به طور جزئی به قیمت واردات کالاهای ورزشی منتقل شده و کوچکتر از واحد می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

نرخ ارز یکی از مهم‌ترین عوامل بنیادی در تعیین قیمت داخلی کالاهای وارداتی است. در این پژوهش به بررسی تأثیر هدف‌گذاری تورم بر درجه عبور نرخ ارز بر شاخص قیمت واردات کالاهای ورزشی به همراه اثرگذاری سایر متغیرهای توضیحی تولید ناخالص داخلی، بازبودن تجاری، هزینه نهایی شرکای تجاری و نرخ ارز مؤثر اسمی در طی سال‌های ۲۰۱۵-۱۹۹۳ در ایران و ۲۰ شریک تجاری آن با استفاده از رهیافت داده‌های تابلویی پرداخته شد. نتایج یافته‌های تحقیق نشان داد که بین نرخ ارز اسمی مؤثر با شاخص قیمت واردات کالاهای ورزشی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. نتایج برآورد مدل نشان داد که کشش شاخص قیمت کالاهای وارداتی نسبت به نرخ ارز اسمی مؤثر در حدود ۰/۴۰ درصد بوده است. این ضریب دلالت بر این دارد که با افزایش یک درصدی ارزش پول خارجی در مقایسه با پول داخلی و با ثابت بودن سایر متغیرها، شاخص بهای کالاهای وارداتی به میزان ۰/۴۰ درصد افزایش می‌یابد. به عبارت دیگر با افزایش ارزش واحد پول خارجی، هزینه واردات افزایش یافته که در نتیجه آن قیمت کالاهای وارداتی نیز افزایش می‌یابد. همچنین نرخ ارز اسمی نیز به نوبه خود می‌تواند بر تغییرات سطح عمومی

درجه عبور نرخ ارز به اندازه ۰/۴۳ درصد می شود. نتایج نشان می دهد درجه عبور نرخ ارز بر قیمت واردات در هدف گذاری تورمی به اندازه ۰/۰۲ درصد بیشتر از رژیم لنگر ارزی می باشد و این اختلاف به لحاظ آماری معنی دار می باشد. اما یافته تحقیق حاضر با مبانی نظری و تحقیقات انجام یافته هم سو نمی باشد. بر مبنای مطالعات انجام شده، در نظام های پولی که بر ثبات تورم و هدف گذاری آن تأکید می نمایند، انتظار بر این است درجه عبور نرخ ارز یا همبستگی بین تغییرات نرخ ارز و تورم پایین باشد (Kazeruni et al., 2013). چرا که در نظام پولی هدف گذاری تورمی که همراه با کنترل انحرافات تورمی است، شوک های وارده به سیاست پولی اندک بوده و لذا می توان انتظار داشت که آثار انتقالی تغییرات نرخ ارز بر قیمت کالاهای داخلی کمتر باشد. یافته های تحقیق با نتایج تحقیقات دوروکس و یتمن (۲۰۱۰)، مارتنز و اوردیا (۲۰۱۲)، اوچن و شیناتی (۲۰۱۳) و ویتکلرید (۲۰۱۴)، اوزکان و اردن (۲۰۱۵)، شیخی و لوهیچی (۲۰۱۶)، رودیگز و زاماکوئو (۲۰۱۶)، لوپز ویلا نیسنسیو و مگنون (۲۰۱۷)، کازرونی و همکاران (۱۳۹۱)، فشاری (۱۳۹۱) و اصغریپور و مهدیلو (۱۳۹۳) ناهم سو می باشند که بیان کرده اند با اتخاذ نظام پولی مبتنی بر هدف گذاری تورمی و قرار گرفتن در محیط تورمی پایین، درجه عبور نرخ ارز کاهش می یابد. شاید مهم ترین دلیل این امر این باشد که هدف گذاری تورم سبب می شود سطح قیمت ها پایین نگه داشته شود و به همین دلیل اثرات نرخ ارز چندان بر قیمت واردات کالاهای ورزشی انتقال نیافته و مهم نخواهد بود؛ چرا که افزایش قیمت کالاهای ورزشی چندان سطح

قیمت های داخلی را افزایش نخواهد داد و نقش و سهم زیادی در آن ندارد. از طرف دیگر، در چنین رژیمی ممکن است انگیزه برای افزایش قدرت رقابتی کالاهای داخلی در مقابل کالاهای خارجی مد نظر باشد که این امر سبب می شود درجه عبور نرخ ارز افزایش یابد. در واقع درجه عبور نرخ ارز در رژیم هدف گذاری شده مجموع دو ضریب نرخ ارز و ضریب متغیر مجازی است. از دیگر دلایل توجیهی برای این یافته تحقیق می توان بیان کرد که بیشترین شرکای تجاری کالاهای ورزشی ایران در زمینه واردات در طی دوره مورد بررسی هدف گذاری تورمی نداشته اند و دارای سایر سیاست های پولی بوده اند. همچنین درجه عبور نرخ ارز با اثر گذاری نظام پولی هدف گذاری تورم بر شاخص قیمت واردات برابر با ۰/۴۳ می باشد. بنابراین درجه عبور نرخ ارز ناقص می باشد. لذا نوسانات نرخ ارز به طور تقریباً متوسط به قیمت واردات کالاهای ورزشی منتقل می شود و کوچکتر از واحد است. همچنین ناقص بودن گذر نرخ ارز به این علت است که قیمت کالاهای وارداتی فقط تابع نرخ ارز نیست؛ بلکه عوامل دیگر در نوسانات قیمت واردات کالاهای ورزشی مؤثر بوده و باعث می شود که تمامی تغییرات نرخ ارز به قیمت کالاهای وارداتی منتقل نشود. به عنوان مثال هزینه های تجاری (اگر هزینه های تجاری تحت تأثیر تغییر هزینه های حمل و نقل ناشی از موانع و قوانین گمرکی و غیر گمرکی قرار نگیرند و ثابت باقی بمانند) نسبت به عوامل مختلف واکنش نشان می دهند و باعث تغییر در قیمت تمام شده کالاهای وارداتی می شوند. عبور نرخ ارز بالا به معنی تأثیر پذیری زیاد اقتصاد داخل از شوک های خارجی است.

با افزایش نرخ ارز و قیمت واردات هزینه‌های نهاده‌های وارداتی افزایش می‌یابند، که یکی از عوامل ایجاد تورم از ناحیه فشار هزینه‌هاست و این باعث می‌شود توان واحدهای تولیدی در حفظ ارزش واقعی منابع کاهش یابد که نتیجه‌ی آن نهایتاً افت رشد اقتصادی است. پایداری نرخ تورم در سطح نسبتاً بالا در اقتصاد ایران طی سه دهه اخیر (تجربه تورم ۵۳ درصدی) می‌تواند نظریه تیلور (۲۰۰۰) را مبنی بر تأثیر مثبت تورم بر درجه انتقال اثر نرخ ارز تقویت نماید. از طرفی تورم دارای آثار و تبعات نامطلوب از جمله کاهش رشد اقتصادی، کاهش بهره‌وری، بدتر شدن توزیع درآمد و ... بر اقتصاد یک کشور دارد، که باید مورد توجه قرار بگیرد.

از دیگر متغیرهای مؤثر بر شاخص قیمت واردات می‌توان به درجه بازبودن اقتصاد اشاره نمود که در این پژوهش دارای ضریب مثبت و معنی‌دار می‌باشد. درجه باز بودن تجاری دارای تأثیر مستقیم و غیرمستقیم بر قیمت واردات می‌باشد. در تأثیر مستقیم درجه بازبودن اقتصاد بر قیمت واردات انتظار بر این است که با افزایش حجم تجارت نوسان‌های شدید نرخ ارز به قیمت کالاهای وارداتی و مصرفی انتقال یافته و در نتیجه آن قیمت کالاهای وارداتی افزایش یابد، اما در تأثیرگذاری غیرمستقیم که توسط سوا (۲۰۰۹) و فریمپانگ و آدام (۲۰۱۲) مطرح شده است، افزایش درجه بازبودن اقتصاد می‌تواند از طریق افزایش کالاهای وارداتی و سرمایه‌ای توسط تولیدکنندگان داخلی به کاهش نرخ تورم کمک نماید و از این طریق موجب کاهش قیمت کالاهای وارداتی گردد. همچنین افزایش درجه بازبودن اقتصاد می‌تواند از طریق افزایش میزان رقابت‌پذیری در تولید کالاهای قابل مبادله

داخلی به کاهش سطح عمومی قیمت کالاهای داخلی کمک کند. بنابراین، در شرایطی که موانع تعرفه‌ای و سایر محدودیت‌های تجاری در زمینه واردات کالاهای قابل مبادله وجود نداشته باشد، واردات این نوع کالاها به داخل افزایش یافته و رقابت‌پذیری در تولید کالاهای قابل مبادله در داخل افزایش پیدا می‌کند. از این رو، تولیدکنندگان داخلی مجبور خواهند بود برای حفظ رقابت‌پذیری محصولات خود، کیفیت کالاها و خدمات را افزایش و یا هزینه‌های تولید را کاهش داده و از این طریق به کاهش سطح عمومی قیمت‌ها و نرخ تورم کمک کنند (Martinez & Ivyer, 2014). افزایش درجه بازبودن اقتصاد منجر به افزایش شدت تأثیرگذاری تغییرات نرخ ارز بر قیمت کالاهای وارداتی ورزشی شده و در نتیجه درجه عبور نرخ ارز افزایش می‌یابد. نتایج تحقیق با یافته‌های تحقیق مصباحی و همکاران (۱۳۹۶)، عیسی‌زاده روشن (۱۳۹۴)، اصغری و مهدیلو (۱۳۹۳) و قوش (۲۰۱۳) هم‌سو می‌باشد.

متغیر هزینه نهایی شرکای تجاری تأثیر مثبت و معنی‌دار بر شاخص قیمت واردات کالاهای ورزشی دارد. ضریب این متغیر نیز با تئوری‌های اقتصادی سازگاری دارد، به این معنا که با افزایش هزینه صادرکنندگان خارجی قیمت کالاهای وارداتی برای داخل کشور افزایش می‌یابد. در شرایطی که هزینه نهایی تولید در کشورهای صادرکننده کالاها و خدمات افزایش یابد، می‌توان انتظار داشت که تغییرات نرخ ارز آثار بیشتری بر قیمت کالاهای داخلی داشته باشند. با افزایش هزینه نهایی تولید در کشورهای صادرکننده هزینه تعدیل سطح عمومی قیمت کالاهای وارداتی نسبت به

تغییرات نرخ ارز افزایش یافته که در نتیجه آن قیمت کالاهای وارداتی افزایش می‌یابد. نتایج تحقیق با یافته‌های شیخ و لوهیچی (۲۰۱۶)، مصباحی و همکاران (۱۳۹۶)، کازرونی و همکاران (۱۳۹۱)، سگلوسکی (۲۰۱۰) و اصغریپور و مهدیلو (۱۳۹۳) در ارتباط با اثرگذاری مثبت و معنادار هزینه تولید کالا در خارج بر قیمت وارداتی کالاها هم‌سو می‌باشد.

کشش شاخص کالاهای وارداتی نسبت به تولید ناخالص داخلی حقیقی برابر با ۰/۰۷ بوده که نشان می‌دهد با افزایش یک درصدی تولید ناخالص داخلی حقیقی، قیمت کالاهای وارداتی در حدود ۰/۰۷ درصد افزایش می‌یابد. لذا انتظار بر این است با افزایش میزان تولید داخلی، تقاضای داخلی افزایش یافته که در نتیجه آن تقاضا برای کالاهای وارداتی و به ویژه کالاهای سرمایه‌ای افزایش یابد. در نتیجه افزایش تقاضا برای کالاهای وارداتی ورزشی، قیمت کالاهای وارداتی ورزشی نیز افزایش پیدا می‌کند. یافته های تحقیق با نتیجه تحقیق سگلوسکی (۲۰۱۰)، مصباحی و همکاران (۱۳۹۶)، کازرونی و همکاران (۱۳۹۱) و جعفری صمیمی و منفرد (۱۳۹۲) هم‌سو می‌باشد. اما با نتایج تحقیق کازرونی و همکاران (۱۳۹۱) ناهم‌سو می‌باشد که نشان داده است تولید ناخالص داخلی اثر منفی بر درجه عبور نرخ ارز دارد.

از آنجا که درجه بازبودن اقتصاد تأثیر مثبت و معنی‌دار بر شاخص قیمت کالاهای وارداتی ورزشی داشته است، لذا پیشنهاد می‌شود سیاست‌گذاران اقتصادی کشور به منظور حرکت به سمت اقتصاد مقاومتی و جانشینی کالاهای داخل به جای کالاهای خارجی ضمن افزایش حجم تجارت و مبادلات خود با کشورهای

شریک تجاری کالاهای ورزشی در آثار انتقالی تغییرات نرخ ارز بر قیمت واردات کالاهای ورزشی کمک نمایند. به عبارت دیگر، اگر هدف سیاست‌گذاران کشور حمایت از تولیدات داخلی کالاهای ورزشی باشد بهتر است با افزایش حجم تجارت (درجه باز بودن) قیمت واردات را افزایش داده تا تقاضا برای کالاهای وارداتی ورزشی کمتر شده و تقاضا برای کالاهای ورزشی داخل بیشتر شود. همچنین در حوزه سیاست‌گذاری‌های دولت می‌توان گفت که اگر هدف حمایت از تولیدکنندگان داخلی کالاهای ورزشی باشد، دولت نباید چندان نگران افزایش نرخ ارز باشد. اما اگر هدف کاهش قیمت کالاهای ورزشی باشد، بر مبنای نتایج حاصل از این مطالعه مهم ترین توصیه سیاستی این مطالعه آن است که سیاست‌گذاران اقتصادی و مقامات ارزی نسبت به تعدیل و اصلاح نظام هدف‌گذاری تورمی در کشور خود مبادرت ورزیده تا از این طریق موجبات کاهش آثار انتقالی تغییرات نرخ ارز بر قیمت کالاهای داخلی را فراهم نمایند. بر اساس نتایج حاصل از اثر مثبت تولید ناخالص داخلی بر شاخص قیمت واردات کالاهای ورزشی می‌توان چنین استدلال کرد که رشد اقتصادی موجبات بهبود درآمد مردم را فراهم کرده و لذا تقاضا برای کالاهای وارداتی از جمله کالاهای ورزشی را افزایش می‌دهد. با افزایش تقاضای کالاهای ورزشی، قیمت کالاهای وارداتی ورزشی افزایش می‌یابد. لذا می‌توان توصیه کرد که به منظور تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی بایستی با رشد تولید و درآمد کشور، واردات کالاهای سرمایه‌ای (تکنولوژی تولید کالاهای ورزشی) ورزشی بیشتر شود. تا ظرفیت تولید کالاهای ورزشی با کیفیت در داخل فراهم شود و حرکت

- Heidari, H., & Ahmadzadeh, A. (2015). exchange rate changes and its effect on the price chain in Iran. *Quarterly Journal of Business Research*, 74, 1-24. [Persian].
- Isazadeh Roshan, Y. (2015). Exchange Rate: A Study of Iran's Economy. *Quarterly Journal of Strategic and Macro Policies*, 10, 89-106.
- Junttila, J., & Korhonen, M. (2012). The Role of Inflation Regime in the Exchange Rate Pass-Through to Import Prices. *International Review of Economics and Finance*, 24(88-96).
- Kazeruni, S. A., Salmani, B., & Feshari, M. (2013). Investigating the Impact of Currency System and Inflationary Environment on the Rate of Exchange Rate Transition in Iran Approach (TVP). *Quarterly Journal of Economic Research*, 5, 116-195. [Persian].
- Khoshbakht, A., & Akhbari, M. (2019). Investigating the process of influencing exchange rate changes on inflation of consumer price and import price indicators in Iran. *Journal of Economic Research*, 4(27). [Persian].
- Lin, P. C., & Wu, C. S. (2012). Exchange Rate Pass-Through in Deflation: The Case of Taiwan. *International Review of Economics and Finance*, 22(1): 101- 111.
- Martinez, R., & Ivyyer, V. (2014). Openness and Inflation: Evidence From Nine Eastern European Nations. *The International Business & Economics Research Journal*, 13(1), 21-26.
- Mesbahi, M., Asgharpour, H., Haghighat, J., Kazeruni, S. A., & Fallahi, F. (2017). Investigating the degree of exchange rate fluctuation in import prices in Iran with

به این سمت می‌تواند منجر به افزایش قدرت رقابتی تولید کالاهای ورزشی داخلی را فراهم نمایند. ضمن اینکه صادرات کالاهای ورزشی را به دنبال خواهد داشت.

منابع

- Al-Abri, A. S., & Goodwin, B. K. (2009). Re-examining the exchange rate pass-through into import prices using non-linear estimation techniques: Threshold cointegration. *International Review of Economics & Finance*, 18(1), 142-161.
- Asgharpour, H., Barghi ousgoui, M. M., & Jalili Marand, A. (2013). Investigating the effect of inflation targeting on inflation rate in non-industrialized countries. *Quarterly of Trend*, 68, 55-86. [Persian].
- Asgharpour, H., Kazeruni, A., & Mirani, N. (2014). Influence of inflationary environment on the transfer of exchange rate effect on import price index in Iran. *Quarterly of Applied Theories of Economics*, 2, 178-155.
- DornBusch, R. (1998). Exchange Rate Economics. *Economic Journal*, 97, 1-18.
- Ebrahimi, I. (2014). Targeting inflation necessitates basic actions and preconditions. *Monetary and Banking Research Institute of the Central Bank of the Islamic Republic of Iran*, 1-18. [Persian].
- Feshari, M. (2013). Investigating the effect of monetary systems on the exchange rate: the inter-national approach, the dissertation for receiving a doctorate degree. Faculty of Economics and Business Management, University of Tabriz, 45. [Persian].

- Sowah, A. N. (2009). Is There a Link between Exchange Rate Pass-Through & the Monetary Regime: Evidence from Sub-Saharan Africa & Latin America. *Journal of International Atlantic Economic Society*, 25, 296-309.
- Weiss, A. (2011). *Principles of sociology of sport*. Kramtallh translation firm, Reed Publishing Press, 336.
- Zhu, L., & Zhao, Y. (2015). Research on Structural and Management Optimization of Chinese Sport Industry based on Multi-factor Analysis and Hierarchy Model. 5th International Conference on Education, Management, Information and Medicine (EMIM 2015).
- Sarlab, R., & Askarian, F. (2017). Investigating the Relationship between Causal Relationship between Export Growth of Sports Goods and Growth of Non-Oil Exports in Iran, . *Journal Of Sports Management*, 9(1), 315-326.
- Shakeri, A. (2012). *Macroeconomics of theories and policies*. . Rafi Publications, third edition. [Persian].
- Sharifian, I., Yousefi Zarandi, M. H., & GhahremanTabriz, B. (2016). Internal barriers to the sports industry in competition with foreign sports goods. *Applied Research in Sports Management*, 1(17), 67-75. [Persian].
- Rasekhi, S., & Montazeri, M. (2015). The Effect of Macroeconomic Instability on the Exchange Rate: Evidence of Gentle Transition Regression (STR). *Quarterly Of Economic Model Research Quarterly*, 22, 7-31. [Persian].
- emphasis on the role of oil revenue instability (nonlinear approach). *Journal of Economic Modeling*, 37(1), 77-100. [Persian].

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

The effect of inflationary environment on the rate of exchange rate passage on the index of prices of imports of sports goods of Iran and business partners

Roghayeh Sarlab^{*1}, Fariba Askarian ², Hossein Asgharpour³

Received: Sep 23, 2018

Accepted: Jan 21, 2019

Abstract

Objective: The exchange rate is one of the most important factors in determining the domestic price of imported goods. Iran's economy has always been affected by the exchange rate fluctuations, and thus the industry of sports goods, which is one of the most important cultural, social and welfare industries, is not excluded.

Methodology: The present research is a theoretical and practical objective and is descriptive in terms of research methodology. The method for collecting statistics and information in this study is documentary and library. Data were analyzed using a panel data approach during 1993-2015 with the help of Eviews9.

Results: The results showed that there is a positive and significant relationship between the exchange rate and the index of prices of imports of sports goods in Iran, and the rate of exchange rate passage in Iran and business partners is incomplete. GDP variables, final costs of business partners, commercial openness and inflationary environment have a positive and significant effect on the index of prices of imports of sports goods. The rate of exchange rate passage in the inflationary targeting system was 0.43 and in the anchor system, it was 0.41.

Conclusion: Inflationary targeting has increased the rate of exchange rate on the price of import of sporting goods.

Keywords: Inflationary environment, monetary policy, exchange rate, imports price index, sports goods industry.

1. Assistant Professor, Urmia University, Urmia, Iran. 2. Associate Professor, University of Tabriz and Kharazmi, Tabriz, Iran. 3. Associate Professor, University of Tabriz, Tabriz, Iran

* Corresponding author's e-mail address: Rsarlab@yahoo.com